

Sygn. akt XII Ga 607/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział XII Gospodarczy – Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący- Sędzia: SO Robert Jurga (spr.)

Sędzia: SO Bożena Cincio-Podbiera

Sędzia: SO Agata Pierożyńska

Protokolant: st. protokolant sądowy Rafał Czopek

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2014 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa I. Z.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K.

o ustalenie

na skutek apelacji wniesionej przez stronę pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie

z dnia 26 lipca 2013 r. sygn. akt V GC 2245/12/S

I. oddała apelację;

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki koszty postępowania apelacyjnego w kwocie 300,00 zł (trzysta złotych).

UZASADNIENIE

Powódka : I. Z. prowadząca działalność gospodarczą pod nazwą Z. I. (...) z siedzibą w G. domagała się od strony pozwanej : (...) S.A. z siedzibą w K. ustalenia, że:

1. zawarta pomiędzy stronami umowa w dniu 11 maja 2012 r. o nr(...)na realizację prac związanych z przyłączeniem odbiorców na terenie dystrybucji N. - nie uległa rozwiązaniu wskutek złożonego powódce przez strony pozwanej oświadczenia o odstąpieniu od tej umowy;

2. zawarta pomiędzy stronami umowa w dniu 11 maja 2012 r. o nr (...)na realizację prac związanych z przyłączeniem odbiorców na terenie dystrybucji N. - nie uległa rozwiązaniu wskutek złożonego powódka ce przez strony pozwanej oświadczenia o odstąpieniu od tej umowy;

- oraz zasądzenia na rzecz powódki kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powódka podała, że w dniu 11 maja 2012 r. zawarła ze stroną pozwaną dwie umowy o (...)oraz (...)na realizację prac związanych z przyłączeniem odbiorców na terenie dystrybucjiN.. Zawarte umowy mają charakter ramowy, określają wzajemne zobowiązania stron oraz zasady ich współpracy przy wykonywaniu konkretnych

zleceń. Nadto powódka podkreśliła, że pomimo wieloletniej współpracy gospodarczej pomiędzy stronami, podczas prowadzonych prac wykonawczych jednej z poprzednio zawartych umów (umowy z dnia 22 lutego 2011 r.) zrodziły się pomiędzy stronami nieporozumienia, które skutkowały wystosowaniem przez stronę pozwaną pisma datowanego na dzień 3 sierpnia 2012 r. w którym strona pozwana odstąpiła od umów z dnia 11 maja 2012 r. W ocenie powódki odstąpienie przez stronę pozwaną od umów z dnia 11 maja 2012 r. na podstawie zarzutów odnoszących się do nienależytego wykonania umowy z dnia 22 lutego 2011 r. było niedopuszczalne, a powołana tam podstawa odstąpienia od umowy nie może wywołać żadnych skutków prawnych, gdyż okoliczności wymienione w powołanej podstawie nie miały w rzeczywistości miejsca. Powódka podniosła również zarzuty co do podstawy umocowania osoby, która w imieniu strony pozwanej dokonała odstąpienia od łączących strony umów z dnia 11 maja 2012 r. Nadto w ocenie powódki przewidziane w łączącej strony umowie prawo do odstąpienia od umowy jest nieważne, z uwagi na niezamieszczenie w zapisach umownych terminu końcowego, do którego strona pozwana byłaby uprawniona do złożenia. Jako podstawę roszczenia powódka wskazała art. 189 Kpc, albowiem powstał stan niepewności w zakresie istnienia stosunków prawnych wynikających z umów z dnia 11 maja 2012 r., a strona pozwana zaniechała składania powódce dalszych zleceń oraz ogłosiła nowy przetarg na wykonanie zleceń objętych umowami z dnia 11 maja 2012 r.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana (...) S.A. w K. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu. Podniosła, iż powódka nie wykazała istnienia interesu prawnego w dochodzeniu roszczeń objętych pozewem. W ocenie strony pozwanej oznacza to, że powódce przysługuje roszczenie dalej idące, co w niniejszym postępowaniu powoduje brak interesu prawnego po stronie powódki. Nadto podano, że prace powódce jedynie mogły - ale nie musiały - być zlecane - co oznacza, że w przypadku ewentualnego uwzględnienia powództwa w niczym nie wpłynęłoby na sytuację prawną powódki. W ocenie strony pozwanej przysługiwało mu odstąpienie od każdej z zawartych pomiędzy stronami umów w oparciu o art. 145 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych, który to przepis jako *lex specialis* ma pierwszeństwo zastosowania przed regulacjami zawartymi w k.c.

Wyrokiem z dnia 26 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo i ustalił, że zawarta w dniu 11 maja 2012 r. przez (...) SA. w K. z I. Z. umowa nr (...) na realizację prac związanych z przyłączeniem odbiorców na terenie rejonu dystrybucji N., nie uległa rozwiązaniu w następstwie złożonego przez (...) SA. w K. oświadczenia w przedmiocie odstąpienia od umowy zawartego w piśmie z dnia 3 sierpnia 2012 r. znak: (...) (punkt I wyroku); ustalił, że zawarta w dniu 11 maja 2012 r. przez (...) S.A. w K. z I. Z. umowa nr (...) na realizację prac związanych z przyłączeniem odbiorców na terenie rejonu dystrybucji N., nie uległa rozwiązaniu w następstwie złożonego przez (...) S.A. w K. oświadczenia w przedmiocie odstąpienia od umowy zawartego w piśmie z dnia 3 sierpnia 2012 r. znak: (...) (punkt II wyroku) oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki I. C. kwotę 867,00 zł tytułem kosztów procesu (punkt III).

Jako okoliczności bezsporne Sąd I Instancji wskazał, iż w dniu 11 maja 2012 r. strony postępowania zawarły dwie umowy o nr. (...) raz (...) na mocy których (...) S.A. powierzył powódce prace związane z przyłączeniem odbiorców na terenie działalności spółki (N.) w okresie do 31 marca 2013 r. Zakres zlecenia obejmował w szczególności: (pracowanie dokumentacji projektowej, uzyskanie niezbędnych decyzji administracyjnych oraz realizację robót budowlano - montażowych. Zgodnie z § 2 ust. 1 przedmiotowych umów strony postanowiły, że powódka będzie realizowała przedmiot zamówienia na podstawie pisemnych zleceń wystawianych przez strony pozwanej na każdą realizację przyłączenia. W ust. 6 wskazano, że powódka zobowiązuje się do realizacji wszystkich udzielonych przez strony pozwanej zleceń, a w ust. 9 wskazano, że powódka jest zobowiązana do odbioru zleceń w każdą środę w Rejonie Dystrybucji N. w godz. od 9.00 do 14.00. Strony postępowania zawarły również umowę w dniu 22 lutego 2011 r. o nr (...). Przedmiotem tej umowy było wykonanie przez powódki robót inwestycyjnych w zakresie budowy II toru sieci nap. nn. Przewodem (...) wraz z wymianą stanowisk słupowych i przyłączy oraz opracowanie dokumentacji techniczno - prawnej. Powódka przystąpiła do realizacji przedmiotowej umowy.

W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny. W dniu 3 sierpnia 2012 r. strona pozwana wystosowała do powódki pismo w którym wyszczególniono nieprawidłowości stwierdzone podczas wykonywania przez pracowników powódki prac prowadzonych w oparciu o umowę z dnia 22 lutego 2011 r. o nr (...). W piśmie tym stwierdzono naruszenia przepisów BHP strona pozwana złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umów zawartych z powódką z dnia 11 maja 2012 r. o nr (...) oraz o nr (...). Jednocześnie wskazano, że zlecenia przekazane powódce

przed dniem 1.09.2012 r. winny zostać zrealizowane i rozliczone. Równolegle złożono oświadczenie o zawieszeniu powódki w możliwości udziału w przetargach realizowanych przez (...) S.A. O/K. do dnia 31.12.2012 r., co stanowi także negatywną ocenę przebiegu realizowanych przez nią prac. I. Z. pisemnie odniosła się do treści w/w pisma i kwestionowała stawiane jej zarzuty i podstawy do odstąpienia przez (...) S.A. w K. od umów z dnia 11 maja 2012 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, iż powództwo w świetle art. 189 Kpc podlegało uwzględnieniu. Sąd ten zwrócił uwagę, iż w świetle treści żądania pozwu oraz z uwagi na ograniczony zakres postępowania dowodowego, które zgodnie z wolą stron obejmowało kilka dokumentów, istota sporu podlegającego rozstrzygnięciu miała charakter prawny. Po analizie treści łączących strony umów, przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (p.z.p.) oraz biorąc pod uwagę poglądy judykatury na kwestie identyfikacji i zdefiniowania pojęcia „interesu prawnego” o którym mowa w art. 189 Kpc Sąd Rejonowy uznał, że powódka ma interes prawny w rozumieniu powołanego przepisu w ustaleniu, że odstąpienie od umów wskazanych w pozwie było bezskuteczne z uwagi na zawinione przez jej pracowników niewłaściwe wykonywanie zleconych prac, w tym naruszenie przepisów BHP. Jak wynika z Prawa zamówień publicznych odstąpienie od umowy w następstwie opisanych wyżej okoliczności może stanowić podstawę do wykluczenia a priori takiego przedsiębiorcy od możliwości brania udziału w postępowaniach przetargowych organizowanych na podstawie i w trybie określonym w ustawie zgodnie z art. 24 p.z.p. Samo zatem ustalenie, że nie było w tym wypadku skutecznego odstąpienia od umowy ma dla powódki znaczenie prawne. Jednocześnie analiza treści postanowień łączących strony umów nie wykazała, aby w oparciu o te zapisy w przypadku niezasadnego odstąpienia od umowy przez zleceniodawcę powódce jako zleceniobiorcy przysługiwały jakieś dalej idące roszczenia, w szczególności pieniężne np. o zapłatę kary umownej.

Postępowanie dowodowe zgodnie z wolą stron przejawiającą się z jednej strony zaniechaniem zgłoszenia dalej idących wniosków dowodowych przez stronę pozwaną oraz wycofaniem wniosków dowodowych zgłoszonych w pozwie prowadzone było w ograniczonym zakresie. Obie strony postępowania reprezentowane były przez profesjonalnych pełnomocników, którzy jednoznacznie nie wnosili o przeprowadzenie innych niż dopuszczone dowody. Ta okoliczność procesowa implikuje dalej idące konsekwencje w sferze ustaleń faktycznych, które zostały ograniczone do okoliczności, które wynikają z treści przedstawionych dokumentów. Z uwagi na brak adekwatnych wniosków dowodowych stron nie ustalono czy okoliczności faktyczne wskazane w piśmie z dnia 3.08.2012 r. jako podstawa odstąpienia od przedmiotowych umów, z którymi powódka polemizuje w swoich pismach rzeczywiście miały miejsce. Powódka zaniechała wykazania, że stawiane jej zarzuty były bezpodstawne. Strona pozwana z kolei nie przedstawiła dowodów na powoływane w piśmie z dnia 3.08.2012 r. okoliczności, tj. nie wykazała zaistnienia podstaw do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od w/w umów. Konsekwencją zaniechania powódki jest brak ustaleń faktycznych co do okoliczności i zarzutów powołanych w piśmie z dnia 3.08.2012 r., a tym samym brak rozstrzygnięcia o ich merytorycznej zasadności lub niezasadności. Brak możliwości ustalenia tych okoliczności oznacza również brak rozstrzygnięcia w kwestii udzielenia powódce tzw. drugiej negatywnej oceny realizowanych na zlecenie prac. Powódka nie przedstawiła (skoro ostatecznie wycofała wnioski) dowodów na okoliczność, że taka ocena prowadzonych przez nią prac była nieuzasadniona. Dla rozstrzygnięcia o przedmiocie sporu relewantne znaczenie miało bowiem ewentualne wykazanie zasadności zarzutów stawianych powódce w przedmiocie nienależytego wykonywania umowy w piśmie z dnia 3.08.2012 r. Pismo to bowiem zawierało oświadczenie o odstąpieniu od umowy nr (...) i wskazywało podstawę złożenia tego oświadczenia, a takich adekwatnych wniosków dowodowych strona pozwana nie przedstawiła. Dalej Sąd Rejonowy podniósł, iż z punktu widzenia znaczenia prawnego oświadczenie o odstąpieniu od umowy ma charakter kształtujący i wyjątkowy, prowadząc do jednostronnego zerwania łączącej strony umowy. Bez względu na to czy jest umowne czy ustawowe prawo odstąpienia musi mieć dla swojej skuteczności oznaczoną podstawę, która może podlegać weryfikacji. Powódka zakwestionowała istnienie podstaw do odstąpienia od umowy, a strona pozwana nie wykazała zasadności stawianych zarzutów, które miały być podstawą do złożenia tego oświadczenia. Strona pozwana nie wykazała ani umownych ani ustawowych podstaw do odstąpienia od umów z dnia (...)r. nr (...)i nr (...)w oparciu o ewentualne (o ile byłyby wykazane) zarzuty dotyczące przebiegu wykonywania innej umowy z dnia 22.02.2011 r. Żadna z powołanych umów nie zawiera postanowienia które wprost wskazywałoby taką podstawę w naruszeniu warunków innej zawartej wcześniej umowy. Wprawdzie § 10 ust. 3 umów z dnia 11 maja 2012 r. zawiera wyliczenie okoliczności uzasadniających odstąpienie od umowy przez zamawiającego jednak postanowienia umów

w tym zakresie zawierają brak w postaci braku oznaczenia terminu wymaganego zgodnie z art. 395 § 1 k.c. przy umownym prawie odstąpienia. Niezależnie od powyższego wskazana w § 10 ust. 3 możliwość odstąpienia od umowy przewidziana została w przypadku uzyskania dwóch negatywnych ocen realizowanych prac, a zatem skorzystanie z tej podstawy wymagałoby udokumentowania dwukrotnego udzielenia negatywnej oceny za okres prac realizowanych przed dniem wypowiedzenia umów, tj. przed dniem 3.08.2012 r. Strona pozwana takich dowodów nie przedstawiła. Nadto w oświadczeniu z dnia 3.08.2012 r. zleceniodawca nie powołał ustawowych podstaw odstąpienia od umowy, ani wynikających z przepisów kodeksu cywilnego, ani też z art. 145 p.z.p. Ewentualne skorzystanie z ustawowego prawa odstąpienia od umowy wymaga wykazania zaistnienia postaw do skutecznego złożenia takiego oświadczenia, czego strona pozwana w niniejszym postępowaniu nie uczyniła. Jednocześnie regulacja zawarta w art. 145 p.z.p. ma charakter szczególny i wyjątkowy, a skorzystanie z tej podstawy wymaga spełnienia dodatkowej przesłanki wykazania, że wykonanie przedmiotowej umowy nie leży w interesie publicznym. Sąd Rejonowy nie widząc podstaw do uznania za skuteczne oświadczenia o odstąpieniu od umów złożonego w piśmie z dnia 3.08.2012 r. w oparciu o przepis art. 145 p.z.p., podzielił stanowisko strony pozwanej, że w przypadku dokonywania przez zleceniobiorcę przy realizacji prac poważnych naruszeń przepisów BHP i zasad prawidłowej techniki wykonania prac wymaga to stanowczej reakcji i przeciwdziałania ze strony zleceniodawcy, włącznie z możliwością rozwiązania umowy, przy czym taka czynność prawna implikuje konieczność wskazania prawidłowej podstawy (w umowie lub w ustawie) oraz wykazania zaistnienia tych podstaw w przypadku sądowego zakwestionowania skuteczności takiego oświadczenia.

Powyższe orzeczenie zaskarżyła w całości strona pozwana. Rozstrzygnięciu

zarzucono:

1. naruszenie prawa procesowego, a w szczególności przepisów:

a) art. 227 Kpc w związku z art. 232 Kpc oraz art. 233 § 1 Kpc poprzez poczynienie dowolnych ustaleń w przedmiocie istnienia interesu prawnego po stronie powódki,

b) art. 316 § 1 Kpc poprzez nierozpoznanie sprawy co do jej istoty,

2. naruszenie prawa materialnego, a w szczególności przepisu art. 189 Kpc poprzez błędne przyjęcie, iż powódka legitymowała się w niniejszej sprawie interesem prawnym.

Przy tak postawionych zarzutach wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, iż warunkiem uwzględnienia powództwa o ustalenie jest istnienie po stronie powoda interesu prawnego. O prawnym charakterze interesu, czyli o potrzebie wszczęcia oznaczonego postępowania i uzyskania oznaczonej treści orzeczenia decyduje, istniejąca obiektywnie, potrzeba ochrony sfery prawnej powoda. Tak pojmowany interes prawny może wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i też może zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, gdy określona sytuacja zagraża naruszeniem uprawnień przysługujących powodowi bądź też stwarza wątpliwość co do ich istnienia czy realnej możliwości realizacji. Powództwo z art. 189 Kpc musi być celowe, ma bowiem spełniać realną funkcję prawną. Skarżący nie zgodził się, by interes prawny w niniejszej sprawie polegał na tym, iż powódka zmierza do zapobieżenia ewentualnym przyszłym wykluczeniom jej z postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Nie można bowiem uzależniać interesu prawnego powódki od zdarzenia przyszłego i niepewnego, jakim jest ewentualne, hipotetyczne tylko wykluczenie jej z przedmiotowych postępowań. Sąd I instancji nie wyjaśnia przy tym, kto miałby dokonać tego wykluczenia. Tym samym możliwe są dwie sytuacje - wykluczenia tego mógłby dokonać pozwany albo też inny podmiot zobowiązany do stosowania przepisów PZP. O ile miałby dokonać tego pozwany, to uwadze Sądu Rejonowego uchodzi jedna okoliczność - pozwany mógłby wykluczyć powódkę z prowadzonych przez siebie postępowań z uwagi na niewłaściwe wykonywanie przez nią poszczególnych prac wykazane dokumentami przedłożonymi na rozprawie w dniu 17 maja 2013 r. W ocenie Sądu I instancji były one bezużyteczne,

niemniej jednak złożone zostały na okoliczność braku interesu prawnego po stronie powódki. Skoro bowiem strona pozwana mogłaby wykluczyć powódkę z prowadzonych przez siebie postępowań (zarówno na podstawie przepisu art. 24 ust. 1 a PZP, jak i na podstawie przepisów wewnętrznego i Regulaminu udzielania zamówień w (...) S.A.) i to bez względu na odstąpienie od umów w dniu 3 sierpnia 2012 r., to w chwili orzekania nie istniał interes prawny po stronie powódki opisany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Hipotetyczną możliwość wykluczenia powódki z postępowania o udzielenie zamówienia na podstawie przepisu art. 24 ust. 1 PZP przez inny podmiot zobowiązany do stosowania PZP, to również w takim przypadku interes prawny nie istnieje. Przesłankami wykluczenia na podstawie przepisu art. 24 ust. 1 PZP jest bowiem między innymi wydanie orzeczenia przez sąd, w którym stwierdzono wyrządzenie szkody. Na dzień wyrokowania orzeczenie takie nie istniało, co więcej - nie zostało nawet wszczęte przez stronę pozwaną żadne postępowanie przeciwko powódce w tym przedmiocie. Strona pozwana nie podjęła również żadnych działań, których skutkiem byłoby umieszczenie powódki na prowadzonej przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych liście wykonawców podlegających wykluczeniu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie dowodowe prawidłowo w oparciu o zasadę kontrydiktoryjności, dokonując trafnych ustaleń faktycznych w oparciu o analizę zaoferowanych w sprawie dowodów. Sąd I instancji wyciągnął zasadne wnioski z okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego, co odpowiada prawidłowości i logiczności rozumowania, a także zasadom swobodnej oceny dowodów. Wobec tego Sąd Okręgowy przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, iż zarzuty naruszenia art. 232, 233 i 227 Kpc de facto odnoszą się do oceny prawnej istnienia interesu prawnego powódki, co sama w uzasadnieniu apelacji przyznaje strona pozwana. Skutki prawne, które wywiódł Sąd 1 instancji z zaoferowanego materiału dowodowego były trafne. Dla porządku jedynie zważyć należy, iż pominięcie dowodów zawartych w piśmie z dnia 17 maja 2013 r. było celowe z punktu widzenia ekonomiki procesu i przydatności tych dowodów dla rozstrzygnięcia, albowiem istnienie interesu prawnego powódki wynikało już zapisów umowy i przepisów prawa, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia. Natomiast w kwestii naruszenia art. 233 Kpc przypomnieć należy, iż przepis ten statuuje zasadę, wedle której sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Granice swobodnej oceny dowodów zakreślają przepisy prawa procesowego, zasady doświadczenia życiowego i reguły logicznego myślenia. Dlatego też zarzut obrazy cytowanego art. 233 § 1 Kpc można sformułować skutecznie tylko wówczas, gdy sąd oceniając wiarygodność oraz moc przeprowadzonych dowodów uchybi przesłankom wskazanym w tym przepisie (taką linię orzecniczą prezentuje Sąd Najwyższy, a z którą zgadza się Sąd Okręgowy - wyrok. SN z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05, Lex nr 172176, wyrok SN z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, Lex nr 151522).

Zważyć należy, iż zasadnie Sąd I instancji zasadnie ograniczył ocenę prawną do tego materiału dowodowego, który dotyczył odstąpienia od umowy, a w jakim został zaoferowany przez strony. Istotnym był bowiem tu element posiadania przez powódkę interesu prawnego w wytoczeniu niniejszego powództwa. Sąd Okręgowy zwraca uwagę, iż interes ten jest pojmowany stosunkowo szeroko i może on oznaczać nawet (in casu) usunięcie niepewności prawnej w sytuacji, gdy ma on realny wymiar. Nie można się w tym zakresie zgodzić z apelującą, by realność (konieczność) zagrożenia takiego interesu wystąpiłaby dopiero wtedy, gdyby powódka brała w specjalnej procedurze wynikającej z prawa zamówień publicznych (lub wynikającej z regulaminu) i tam miałaby zostać wykluczona. Taki tok rozumowania bowiem wręcz pozbawia sensu i wyklucza powództwa oparte o art. 189 Kpc, albowiem uprzednio powódka musiałaby w ramach tej specjalnej procedury wykazywać zasadność wykluczenia jej przetargów (czy to w oparciu o przepisy zamówień publicznych czy to w oparciu o kryterium sądowe). Zatem w ocenie Sądu Okręgowego ta niepewność prawna, która się zarysowała pomiędzy stronami niniejszego postępowania powoduje, iż powódce przyznać należy przymiot prawnie zainteresowanej. W konsekwencji należało pozytywnie stwierdzić, że powódka powinna mieć możliwość domagania się ustalenia istotnych okoliczności dla jej gospodarczego funkcjonowania w

obrocie (wynikającego przecież z przepisów prawa i umów). Interes prawny powódki przejawia się również w tym, iż aktualnie kwestionowane umowy wygasły - ale na skutek upływu czasu na jakie zostały zawarte. Powódka jednak dalej prowadzi działalność gospodarczą, jednak gdyby takiej działalności zaprzestała - to dopiero wtedy możnaby rozważyć, czy jej powództwo nie jest jedynie żądaniem historyczno-deklarytywnym, nie mającym odbicia w jej sferze praw i obowiązków. Natomiast w ocenie Sądu Okręgowego niniejsze postępowania ma znaczenie dla powódki w dalszym jej funkcjonowaniu w obrocie prawnym - gospodarczym. Zwrócić bowiem należy uwagę, iż - biorąc pod uwagę zapisy kwestionowanych umów - powódce grożą kary umowne (w dalszym ciągu nieprzedawnione) przewidziane w niniejszych umowach za zawinione przedwczesne rozwiązanie umowy. Interes prawny w rozumieniu art. 189 Kpc stanowi przesłankę merytoryczną decydującą o dopuszczalności badania zasadności żądania. Tym samym przesądza o dopuszczalności powództwa. Powództwo o ustalenie ma charakter prewencyjny, co przesądza o jego dopuszczalności dopóty dopóki prawo powoda nie zostanie naruszone w taki sposób, że możliwe jest dochodzenie świadczenia wynikającego z naruszenia prawa. Zwrócić jednak należy uwagę, iż z powyższego wynika również to, że powódka pozostaje w niepewności, czy strona pozwana wytoczy takie powództwo, natomiast niniejsze postępowanie będzie prowadzić do usunięcia takiej niepewności, której to usunięcie w razie odmowy możliwości wytoczenia powództwa z art. 189 Kpc uzależniony byłby tylko od inicjatywy strony pozwanej (możliwość wytoczenia powództwa o zapłatę kary umownej).

Nadto podkreślić należy - wbrew wywodom apelującego - że przesłanką wykluczenia z możliwości uczestniczenia w przetargu u konkretnego zamawiającego nie jest tylko uprzednie orzeczenie sądu stwierdzające wyrządzenie szkody przez zleceniobiorcę (art. 24 ust 1 p.z.p.). Odrębną, niezależną podstawą takiego wykluczenia jest również art. 24 ust 1 a . Zgodnie z nim z postępowania o udzielenie zamówienia wyklucza się wykonawców, z którymi dany zamawiający rozwiązał albo wypowiedział umowę w sprawie zamówienia publicznego albo odstąpił od umowy w sprawie zamówienia publicznego, z powodu okoliczności, za które wykonawca ponosi odpowiedzialność, jeżeli rozwiązanie albo wypowiedzenie umowy albo odstąpienie od niej nastąpiło w okresie 3 lat przed wszczęciem postępowania, a wartość niezrealizowanego zamówienia wyniosła co najmniej 5% wartości umowy. Ewidentnie zatem samodzielną przesłanką z tej podstawy jest jedynie odstąpienie. I na to przecież powołuje się strona pozwana. Ma to kluczowe znaczenie, albowiem przesądzenie, że powódce przysługuje interes prawny w toku postępowania opartego na art. 189 Kpc otwiera możliwość ustalenia skuteczności złożenia oświadczenia woli przez stronę pozwana o odstąpieniu od umowy. Abstrahując od relacji przepisów prawa cywilnego i prawa zamówień publicznych w kwestii odstąpienia od umowy, Sąd Okręgowy zwraca uwagę, iż powódka po pierwsze wskazywała, iż okoliczności podane w piśmie z dnia 3 sierpnia 2012 r. nie dotyczyły wykonania spornych umów, a po drugie dotyczyły kwestionowania uprawnień kontrolnych przedstawiciela strony pozwanej, a nadto zakwestionowała umocowanie osoby składającej samo oświadczenie o odstąpieniu. Skoro powódka kwestionuje te okoliczności to w gestii strony pozwanej leży ich udowodnienie (zarówno w zakresie formalnym jak i merytorycznym), albowiem to strona pozwana wyciąga skutki prawne z własnego jednostronnego prawokształtującego oświadczenia woli. Odstąpienie od umowy przez zamawiającego może wystąpić w sytuacjach przewidzianych ustawą np. w razie niewykonania zobowiązania przez wykonawcę na podstawie art. 491 Kc czy też na podstawie umowy - art. 395 § 1 Kc przewiduje możliwość zastrzeżenia umownego prawa odstąpienia w oznaczonym terminie. Sam jednak fakt odstąpienia nie jest wystarczający do zajścia przesłanki wykluczenia - musi ono nastąpić z powodu okoliczności leżących po stronie wykonawcy. Zwrócić również należy uwagę, iż ponieważ wykluczenie wykonawcy na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 1a p.z.p. musi być wynikiem poważnego wykroczenia, zamawiający powinien wykazać, że rozwiązanie albo wypowiedzenie umowy w sprawie zamówienia publicznego, albo odstąpienie od umowy w sprawie zamówienia publicznego z powodu okoliczności, za które wykonawca ponosi odpowiedzialność, przy spełnieniu pozostałych przesłanek określonych w tym przepisie, nastąpiło wskutek celowego działania wykonawcy lub poważnego niedbalstwa z jego strony. To samo musi dotyczyć umownego prawa odstąpienia. Wskazać również należy, iż łączne wystąpienie okoliczności ww. przepisie obliguje zamawiającego do podjęcia decyzji o wykluczeniu, w związku z czym nie może on podjąć decyzji o pozostawieniu w postępowaniu wykonawcy, do którego zastosowanie znajdzie komentowany przepis. Tym bardziej uzasadnia to interes prawny powódki. Niemniej jednak w tym zakresie nie zaoferowano dowodów uzasadniających merytoryczną zasadność odstąpienia od umowy, a strona pozwana skupiła się jedynie na podstawowym apriorycznym aspekcie istnienia u powódki interesu prawnego. Toteż opierając się na ustaleniach faktycznych dokonanych przez Sąd

Rejonowy przyjąć należy, iż strona pozwana nie wykazała skuteczności odstąpienia od umowy. Innymi słowy strona pozwana nie odnosząc się do merytorycznej części powództwa, zakładając, iż po stronie powódki brak jest interesu prawnego, uchybiła normie zawartej w art. 6 Kc co w konsekwencji prowadziło do uwzględnienia żądania pozwu, a jednocześnie istota sporu została rozpoznana i uwzględniała stanowiska stron i zaofiarowany materiał dowodowy, co oznacza z kolei brak naruszenia art. 316 Kpc.

Końcowo warto przytoczyć wyrok Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 18 października 2012 r., KIO 2149/12 (www.uzp.gov.pl), w którym wskazano, iż art. 24 ust. 1 pkt 1a ustawy P.z.p. odnosi się do kwestii niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań mających swoje źródło w umowach cywilnoprawnych zawieranych w wyniku przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Tym samym ograniczenie się wyłącznie do okoliczności faktycznych, tj. do samego złożenia oświadczenia o rozwiązaniu, wypowiedzeniu lub odstąpieniu od umowy bez analizy jego skuteczności, jak również z pominięciem analizy spełnienia pozostałych przesłanek prowadziłoby de facto do wypaczenia założeń ustawodawcy wprowadzających powyższą instytucję i wyrażonych w uzasadnieniu projektu do ustawy wprowadzającej ten przepis do systemu prawnego. Biorąc pod uwagę powyższe Izba jest uprawniona do oceny spełnienia przesłanek wskazanych w art. 24 ust. 1 pkt 1a ustawy P.z.p. nawet wówczas, gdy pomiędzy stronami zawisł przed sądem powszechnym spór mający swoje źródło w czynności zamawiającego wskazanej w powyższym przepisie. Nie ulega wątpliwości, iż kwestie związane ze skutecznością odstąpienia, wypowiedzenia lub rozwiązania umowy, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 1a ustawy P.z.p., należy odnieść do regulacji ustawy Kodeks cywilny. Wskazane w powyższej normie prawnej instytucje odwołują się bowiem wprost do instytucji prawa cywilnego. Jest tam bowiem mowa o okolicznościach, za które wykonawca ponosi odpowiedzialność, które odnieść należy wprost do uregulowań art. 471 oraz 415 ustawy Kodeks cywilny, jak również regulacji normujących zniesienie stosunków obligacyjnych wynikających z umów wzajemnych (rozwiązanie, wypowiedzenie, odstąpienie), które stanowią przedmiot regulacji choćby w art. 77 § 1 ustawy Kodeks cywilny. Są to bowiem oświadczenia woli nakierowane na wywołanie określonych skutków prawnych i tym samym wymagają one oceny, co do ich skuteczności oraz dopuszczalności, jak również ich dokonanie podlega ocenie w zakresie prawidłowości umocowania do złożenia takich oświadczeń.

Podkreślić należy, iż w przypadku przesłanek z art. 145 p.z.p. przyjmuje się, że gdy wykonawca uzna, że odstąpienie zamawiającego od umowy jest nieuzasadnione (np. brak interesu publicznego), może wystąpić do sądu o ustalenie istnienia stosunku prawnego na podstawie art. 189 Kpc

Powyższe poglądy prawne Sąd Okręgowy podziela, co w konsekwencji prowadzi do stwierdzenia niezasadności podniesionej argumentacji przez apelującą.

Ze względu na powyższe apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 Kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu na podstawie art. 98 w zw. z § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 461 t.j. z 2013 r.)

Ref. I inst. SSR K. Szyska